

ادله و مستندات ازدیاد نسل

از دیدگاه فقه امامیه

سمیه تاتلاری

www.ketab.ir

سرشناسه	: تکلاری، سمیه، ۱۳۴۰
عنوان و نام پدیدآور	: ادله و مستندات ازدیاد نسل از دیدگاه فقه امامیه/ سمیه تکلاری؛ ویراستار علیرضا آقاچانی.
مشخصات نشر	: تهران: سیب طلایی، ۱۴۰۳.
مشخصات ظاهری	: ز، ۱۰۰ ص.
شابک	: 978-622-5089-05-1 : ۱۵۰۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۹۱ - ۱۰۰؛ همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع	: ازدیاد جمعیت -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام Overpopulation -- Religious aspects -- Islam
موضوع	: خامنه‌ای، سیدعلی، رهبر جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۱۸ - دیدگاه درباره ازدیاد جمعیت Khamene'i, Sayyed Ali, Leader of IRI, 1939 - Views on overpopulation
موضوع	: ازدیاد جمعیت -- احادیث Overpopulation -- Hadiths
	: ازدیاد جمعیت -- جنبه‌های قرآنی Overpopulation -- Qur'anic teaching
	: ازدیاد جمعیت (فقه) Overpopulation (Islamic law)
رده بندی کنگره	: BP۲۲۰/۱۷
رده بندی دیویی	: ۲۹۷/۴۸۳۱
شماره کتایشناسی ملی	: ۹۹۲۰۴۷۹
اطلاعات رکورد	: فیبا
کتایشناسی	

تاریخ درخواست : ۱۴۰۳/۱۰/۱۲
تاریخ پاسخگویی :
کد پیگیری : 9914041

نام کتاب: **ادله و مستندات ازدیاد نسل**

از دیدگاه فقه امامیه

مولفان: سمیه تاتلاری

نشر: سیب طلایی

ویراستار: علیرضا آقاچانی

نوبت چاپ: اول ۱۴۰۳

شمارگان: ۵۰۰ جلد

قیمت: ۱۵۰۰۰۰ ریال

شابک

تحمیدیه

حمد و سپاس خداوندی را که انسان را به احسن تقویم آفرید و برای پویایی‌اش، روحی را منسوب به خود در او دمید و بدین گونه او را مسجود فرشتگان قرار داده و به خود بالید، «فَتَبَارَكَ لِلَّهِ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ»^۱

به نام سرآغاز هستی، به نام آن که به آدمی قدرت تفکر و اندیشه داد تا سر منزل مقصود را تا ابدیت بهیماید. بر خود واجب دانستم قبل از هر چیز، خدای تبارک و تعالی را شاکر باشم که به بنده حقیر این توان و نیرو را داد که در این راه گام نهم. خدایی که تمامیت وجود من از اوست، خدایی که با لطف و عنایت خود مرا در تمام مراحل زندگی یاری نموده است، آری اوست دانای مطلق، اوست قادر مطلق؛ پس هر آنچه او خواهد، همان شود و حکمت نیز همین است.

www.ketab.ir

۱. سوره مؤمنون (۲۳)، آیه ۱۴

باتوجه به شرایط حال حاضر، یکی از مسائل مهم جامعه مسئله فرزندآوری و ازدیاد نسل است. این مسئله با توجه به این که یکی از مهم ترین ثمرات نکاح تداوم نسل است مورد تأکید شریعت اسلام است. این پژوهش با رویکردی توصیفی-تحلیلی، بر اساس منابع کتابخانه ای (فیش برداری) به بررسی ادله و مستندات ازدیاد نسل (آیات، روایات و قواعد) بر اساس فقه امامیه می پردازد. اگرچه آیات قرآن کریم به صراحت به امر فرزندآوری اشاره نکرده است، اما می توان مطلوبیت آن را به وسیله تعبیر و اصطلاحات مطرح شده در آیات به دست آورد. همچنین روایات در مورد این مسئله فراوان و بسیاری از قواعد اصولی، فقهی و عقلی بر مسئله مورد پژوهش قابل تطبیق است؛ و از این قواعد چنین به دست می آید که کاهش جمعیت مؤمنین زمانی که سبب تضعیف اسلام گردد و امنیت ملی را به خطر اندازد، جایز نیست بلکه ازدیاد نسل ضرورت می یابد. اساساً نگاه دین به جمعیت، نگاهی راهبردی و بنیادین به منظور تحقق اهداف توحیدی است و جمعیت کثیری مد نظر دین است که دارای تربیت اسلامی باشند؛ تا تحقق اهداف توحیدی میسر شود، پس آنچه مهم و ضروری می باشد این است که در کنار فرزندآوری مسئله فرهنگ و سبک زندگی اسلامی توجه ویژه شود، چرا که این دو در کنار هم پایداری و قدرت نظام اسلامی و جامعه را به همراه خواهد داشت. پس با سرلوحه قرار دادن توحید محوری در طرح مباحث جمعیتی و اثبات کارکردهای مثبت آموزه های جمعیتی اسلام و حل مسائل و چالش های جمعیتی علاوه بر اینکه می توان به شیوه کاربردی از آموزه های توحیدی در مقابل هجوم اندیشه ها و مکاتب الحادی دفاع کرد، و فواید دنیوی و اخروی فرزندآوری و کثرت نسل را در چارچوب تربیت دینی بیان کرد؛ و افق های ارزشمندتر و پایداری را با توجه به متون دینی فراروی بینش و تصمیم گیری افراد نسبت به ازدیاد نسل گشود.

کلیدواژه: ادله، مستندات، ازدیاد نسل

۱	مقدمه.....
۳	فصل اول کلیات و مفاهیم.....
۴	گفتار اول: کلیات.....
۴	الف. تبیین موضوع.....
۵	ب. اهمیت و ضرورت تحقیق.....
۶	ج. اهداف و فواید تحقیق.....
۷	د. پیشینه تحقیق.....
۱۰	ه. سؤالات تحقیق.....
۱۰	ز. فرضیه تحقیق.....
۱۰	و. مفاهیم و متغیرها.....
۱۱	ک. سازمان‌دهی پژوهش.....
۱۲	ل. روش تحقیق و روش گردآوری اطلاعات.....
۱۲	م. محدودیت‌ها و مشکلات و موانع تحقیق.....
۱۲	گفتار دوم: مفهوم‌شناسی.....
۱۲	۱. معنای واژه «زاد».....
۱۳	۲. معنای واژه «نسل».....
۱۴	۳. معنای واژه «ولد».....
۱۴	۴. معنای واژه «خفده».....
۱۵	۵. معنای واژه «ذریه».....
۱۵	۶. معنای واژه «میبط».....
۱۵	۷. معنای واژه «عقبه».....
۱۷	فصل دوم ادله و مستندات عقلی.....
۱۷	گفتار اول: آیات.....
۱۸	بند اول: آیات مورد استناد موافقان ازدیاد نسل.....
۲۳	بند دوم: آیات مورد استناد مخالفان ازدیاد نسل.....
۲۶	گفتار دوم: روایات.....
۲۷	بند اول: روایات مورد استناد موافقان ازدیاد نسل.....
۳۶	بند دوم: روایات مورد استناد مخالفان ازدیاد نسل.....
۴۰	فصل سوم قواعد ناظر بر ازدیاد نسل.....
۴۱	گفتار اول: قواعد عقلی.....
۴۲	۱. قاعده اهم و مهم.....
۴۵	۲. قاعده ترجیح بلا مرجح.....
۴۶	گفتار دوم: قواعد فقهی.....
۴۷	۱. قاعده «لا ضرر».....

۵۰. قاعده «نفی سبیل».....
 ۵۲. قاعده «حرمت اختلال نظام یا ضرورت حفظ نظام».....
 ۵۶. قاعده «دلالت امر بر وجوب».....
 ۵۷. قاعده «قیاس الویت».....
 ۵۹. قاعده «تنقیح مناط».....
 ۶۱. قاعده «ملازمه حکم عقل و شرع».....
 ۶۵. فصل چهارم: عوامل و آثار کاهش رشد جمعیت؛ راهبردها و سیاست‌های مقابله با آن.....

گفتار اول: عوامل کاهش رشد جمعیت.....

۶۶. ۱- علل اجتماعی.....
 ۶۸. ۱-۱. شهرنشینی.....
 ۶۸. ۱-۲. تشویق به زندگی مجردی.....
 ۶۸. ۱-۳. طلاق.....
 ۶۹. ۱-۴. بی‌حجابی و گسترش فحشا.....
 ۶۹. ۱-۵. اشتغال زنان.....
 ۷۰. ۱-۶. تغییر میانگین سن در اولین ازدواج.....
 ۷۱. ۱-۷. کوتاه شدن طول دوره تولیدمثل.....
 ۷۱. ۲- علل فرهنگی.....
 ۷۱. ۲-۱. شعارهای تبلیغاتی در جهت فرزند کمتر زندگی بهتر.....
 ۷۲. ۲-۲. تک‌فرزینی یا بی‌فرزندی به عنوان یک فرهنگ مدرن.....
 ۷۲. ۲-۳. رعایت امور بهداشتی.....
 ۷۲. ۲-۴. توسعه فرهنگ مصرف‌گرایی.....
 ۷۲. ۳- علل سیاسی.....
 ۷۳. ۳-۱. تبدیل کشورهای پرجمعیت به کم جمعیت و تجزیه آن‌ها.....
 ۷۳. ۳-۲. تشویق یا اعمال فشار.....
 ۷۳. ۳-۳. طرح توسعه دموکراسی و آزادی و حقوق بشر.....
 ۷۳. ۳-۴.....
 ۷۳. ۳-۵. سیاست تأکید بر ضرورت کاهش جمعیت.....
 ۷۳. ۳-۶. استفاده ابزاری از دین.....
 ۷۳. ۳-۷. فعالیت‌های کنترل جمعیت.....
 ۷۴. ۳-۸. بنیادهای به‌ظاهر خیرخواهانه خانواده راکنفرما.....

گفتار دوم: آثار کاهش رشد جمعیت.....

۷۵. ۱. تحدید نسل به دنبال کاهش حجم و رشد جمعیت ملی.....
 ۷۵. ۲. کاهش قدرت تجدید نسل.....
 ۷۶. ۳. کاهش جمعیت در سن کار.....
 ۷۶. ۴. افزایش میانه سنی و پیری جمعیت.....
 ۷۶. ۵. نتیجه مسئله تحدید نسل؛ سلب وجود نعمت جوانان انبوه و فراوان.....
 ۷۷. ۶. بحران در ساختار خانواده.....
 ۷۷. ۷. اختلال در حمایت‌های بین نسلی در اثر پیری جمعیت.....
 ۷۸. ۸. شکاف‌های نسلی در اثر برهم خوردن توازن جمعیت نسلیها.....
 ۷۸. ۹. بالا رفتن آسیب‌های اخلاقی و تربیتی در خانواده‌های کم‌جمعیت.....
 ۷۸. ۱۰. اختلال در جامعه‌پذیری و ارتباطات اجتماعی در خانواده‌های کم‌جمعیت.....
 ۷۸. ۱۱. کاهش توان قدرت ملی.....

۷۹.....	۱۲. کاهش رشد و پیشرفت اقتصادی.....
۷۹.....	۱۳. افزایش تهدیدات نظامی و امنیتی.....
۸۰.....	گفتار سوم: سیاست‌ها و راهبردهای مقابله با کاهش جمعیت.....
۸۰.....	بند اول: سیاست‌های کلی جمعیت.....
۸۲.....	بند دوم: راهبردها و الزامات پیرامون مسئله کاهش جمعیت.....
۸۲.....	۱. لزوم ازدواج زود هنگام و تکثیر نسل نیاز حیاتی امروز و فردای کشور.....
۸۲.....	۲. پیگیری جدی دستگاه‌های اجرایی درباره مسئله فرزند آوری.....
۸۲.....	۳. لزوم حفظ جمعیت جوان کشور به عنوان یکی از ابزارهای قوت.....
۸۳.....	۴. لزوم فرهنگسازی در مسئله ازدواج آسان و فرزند آوری.....
۸۳.....	۵. مفتنم شمردن فرصت بیست‌ساله در جهت افزایش جمعیت.....
۸۴.....	۶. لزوم توجه به جمعیت زیاد به عنوان ارزش اجتماعی، سیاسی؛ بین‌المللی.....
۸۴.....	۷. لزوم جبران سیاست‌های غلط گذشته در مسئله جمعیت و تسلیم بی پروا برگرد نسخه‌های غربی نشدن.....
۸۵.....	۸. لزوم حرکت منطقی و خردمندانه در مقابل حرکت دشمن مبنی بر کاهش جمعیت.....
۸۵.....	۹. لزوم توجه مسئولین نسبت به عمل به نسخه اسلامی؛ نه اعتماد به نسخه بیگانه درباره مسئله جمعیت.....
۸۶.....	۱۰. لزوم تکثیر نسل به عنوان یک معروف مهم در جهت حفظ نظام اسلامی.....
۸۶.....	۱۱. لزوم توجه به فرمبگ تشکیل خانواده، ازدواج و تعداد فرزندان.....
۸۶.....	۱۲. افزایش جمعیت به نحو معقول و معتدل.....
۸۸.....	نتیجه‌گیری.....
۹۰.....	پیشنهادهای.....
۹۱.....	فهرست منابع.....

با توجه به آیات قرآن هدف خداوند متعال از آفرینش انسان، حفظ نسل و خلق موجودی دارای قوه تعقل و تفکر است تا خدا را بپرستد. بسیاری از روایات معصومین علیهم السلام نیز به امر فرزندآوری و ازدیاد نسل تشویق و ترغیب کرده اند.

از نگاه متون دینی، «فرزند شایسته نعمتی از نعمت‌های الهی و گلی از گل‌های بهشت است.» زینت زندگی دنیا و صدقه جاریه والدین خود به حساب می‌آید؛ به طوری که استغفارگویی و اعمال پسندیده و نیک آن‌ها سبب آموزش پدر و مادر در زندگی آخرت است.

از جهت دیگر مسئله جمعیت یکی از مهم‌ترین مسائل تأثیرگذار در جامعه است و این تأثیر در جهات گوناگون اجتماعی، فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و امنیتی قابل مشاهده است. از جمله سیاست‌های دخیل در مسئله جمعیت، سیاست کنترل جمعیت «تنظیم خانواده» است که با توجه به شرایط و امکانات طبیعی، اقتصادی، اجتماعی و سیاسی در یک جامعه اتخاذ می‌شود؛ که این مسئله در جوامع اسلامی و نزد فقها موافقان و مخالفانی دارد.

در ایران نیز مسئله کنترل جمعیت و تنظیم خانواده به صورت پراکنده در سال ۱۳۳۷ مطرح شد و در سال ۱۳۴۸ به صورت متمرکز پی گرفته شد. این سیاست در ایران پس از انقلاب اسلامی و در دوران جنگ تحمیلی به دلایل مختلف تعلیق شد و سپس در سال ۱۳۶۸ مجدداً مورد توجه مسئولان قرار گرفت. متأسفانه در سال‌های اخیر به دلایل گوناگون میزان باروری و به تبع آن نرخ رشد جمعیت در کشور کاهش محسوس داشته است.

تداوم این سیاست در سال‌های اخیر، کاهش نرخ جمعیت را موجب شد و از این رو مورد انتقاد بسیاری از بزرگان و کارشناسان نظام اسلامی قرار گرفت. به ویژه مقام معظم رهبری در ماه مبارک رمضان سال ۱۳۹۱ در جمع مسئولان نظام نسبت به این مسئله هشدار دادند.

از نظر ایشان «فرزندآوری و تکثیر نسل یکی از آن وظایف مهم و اساسی است که بایستی انجام بگیرد ... و جزو نیازهای حیاتی امروز کشور و فردای کشور است.»^۱

ایشان در جایی دیگر نسبت به بی‌توجهی به مسئله مهم جمعیت جامعه اسلام بیان می‌دارند که «اگر چنانچه به این مسئله بی‌توجهی بشود - که متأسفانه در برهه‌ی طولانی‌ای بی‌توجهی شده - اگر این بی‌توجهی ادامه پیدا کند و همه به فکر فرزندآوری

^۱بیانات در ارتباط تصویری با مداحان ۱۳۹۹/۱۱/۱۵.

نیفتند و این حرکت عظیمی که در کشور لازم است انجام بگیرد، انجام نگیرد، بیست سال آینده - که مثل برق خواهد آمد؛ بیست سال زمان زیادی نیست- وارد یک مسیری خواهیم شد که دیگر کار برایمان بسیار مشکل خواهد شد.^۱

پس تنها راه برون رفت از شرایط کنونی که اگر جدی گرفته نشود تبدیل به بحرانی جبران‌ناپذیر خواهد شد به کار بستن سیاست‌ها و راهبردهای ایشان در مسئله جمعیت است و توجه ویژه به نسخه اسلامی «تَنَاجَوْا تَنَاسَلُوا تَكْثُرُوا فَإِنِّي أَبَاهِي بِكُمْ الْاُمَمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ»^۲ و تصمیم عاقلانه در مسئله جمعیت؛ توجه به آموزه‌های دینی در ازدیاد نسل است؛ کثرتی که توأم با سبک زندگی اسلامی و فرهنگ و تربیت دینی باشد.

www.ketab.ir

^۱ بیانات در دیدار جمعی از تولیدکنندگان، کارآفرینان و فعالان اقتصادی ۱۳۹۸/۸/۲۸

^۲ محمد بن محمد، شعبری، جامعه الاخبار، جلد ۱، المطبعة الحیدریه، نجف اشرف، بی تا ص ۱۰۱